

KOKOUKSET JA SEMINAARIT

EUROOPAN JOUKKOTIEDOTUSVÄLINEET JA UUSI KANSAINVÄLINEN TIEDOTUS- JÄRJESTYS

oli aiheena Kööpenhaminassa joulukuun 7.-10. päivinä pidetyssä seminaarissa, jonka järjesti Amsterdamissa päämajaansa pitävä N.I.O. Youth (Youth Movement for a New International Order) -niminen järjestö. Suomessa ei kukaan järjestävää organisaatiota tuntenut, mutta vielä ihmeellisempää oli, etteivät edes seminaarin hollantilaiset järjestäjät olleet siitä aikaisemmin kuulleet. Saamiemme tietojen perusteella N.I.O. Youth osoittautui alkuperältään jo samuneen federalistiliikkeen nuoriso-osastoksi, joka on vaihtanut 60-luvun idealistiset "uuden kansainvälisen järjestyksen" tunnukset selvästi enemmän realistista pohjaa omaaviin "uuden kansainvälisen talousjärjestyksen" tunnuksiin.

Järjestävän organisaation luonteesta johtuen seminaarin osanottajat olivat ensisijassa journalistien opiskelijoita ja nuoria journalisteja, joita oli kutsuttu paikalle ympäri maailmaa. Läsnä oli noin 50 henkeä, joista enin osa luonnollisesti oli Euroopasta: Tanskasta, Hollannista, Norjasta ja Ruotsista; kaukaisin osanottaja oli Jamaikalta. Itse olin ainoa Suomea edustava alan opiskelija - kenties muualta kuin Tampereen yliopiston tiedotusopin laitokselta ei edustusta ollut pyydettykään.

Alustajien puolella Suomi sen sijaan oli näyttävästi esillä, sillä kuudesta seminaariin kutsutusta alustajasta kaksi oli suomalaisia, professori Kaarle Nordenstreng ja dosentti Tapio Varis.

Pohjoismaiden Neuvostoa edustanut Gunnar Naesselund keskittyi alustuksessaan selvittämään ns. Mac Bride-komission väliraportin (Interim Report on Communication Problems in Modern Society, International Commission for the Study of Communication Problems, Unesco, Paris, September 1978) taustaa sekä sen yleislinjaa. Hänen mukaansa raportti, samaan tapaan kuin keskustelu uudesta kansainvälisestä tiedotusjärjestyksestä osoittavat, että kommunikaatioon liittyvät kysymykset ovat lopullisesti nousseet Unescon keskeiseen toimialaan ja ovat saaneet erityisen merkityksen keskustelussa globaalista ongelmista.

Tanskalainen toimittaja Torben Krogh esitteli tilannetta uutisvälityksen kohdalla ja keskittyi ennen muuta News Agency Poolin kysymyksiin. Keskustelussa Krogh kertoi vastustavansa Unescon tiedotusjulistusta jo periaatteessa. Hän arveli, että hieman hyväksytyä tiukkasanaisempi julistus olisi saattanut johtaa vasemmistolehdistön tukahduttamiseen Länsi-Euroopassa.

YK:n Kehitysohjelman Afrikan alueen informaatiopäällikkö Joe Wadda vaati puheenvuorossaan länsimailta taloudellista ja teknistä tukea, jotta kehitysmaat itse voisivat

huolehtia uutisvälityksestään. Alustuksessa herätti arvostelua lähinnä se, että Wadda piti rik- kaiden maiden teknis-taloudellis- ta apua ongelmattomana.

Roomassa päämajaansa pitävän Inter Press Servicen edustaja Phil Harris analysoi kansainvälisen uutisväli- tyksen järjestelmää. Dominaation, imperialismin ja vääristelyn luon- nehtimassa tilanteessa News Agency Pool tai Inter Press Service ovat vain väliaikaisia ratkaisuja tilan- teen helpottamiseksi; etenkin Poo- lia vaivaa epäprofessionaalisuus ja protokollamaisuus. Tilannetta ei hänen mielestään korjata yksin- kertaisesti antamalla kehitysmail- le rahaa ja fyysistä apua, vaan järjestelmään tarvitaan perusteel- lisiä muutoksia.

Kaarle Nordenstreng pyrki omassa puheenvuorossaan asettamaan uuden kansainvälisen tiedotusjärjestyksen käsitteen historialliseen yhteyteen- sä ja analysoi 1970-luvun maailman- poliittista tilannetta sekä toi esiin tiedotusjulistuksen valmis- teluun liittyneitä Unescon kulis- sientakaisia kuvioita hieman sam- aan tapaan kuin Sanomalehtimie- hessä (24/1979) julkaisemassaan artikkelissa.

Tapio Varis tarkasteli alustukses- saan satelliittiviestintään liit- tyviä ongelmia, so. mm. prior con- sent - kysymystä ja taajuusaluei- den jakoa. Hän esitti, että lop- pujen lopuksi détenten edistäminen on ainoa tie sekä uuden kansain- välisen talousjärjestyksen että tiedotusjärjestyksen edistämisek- si.

Alustusten ohella seminaariin kuu- lui normaalia ryhmätyöskentelyä. Osanottajat jakaantuivat kolmeen

ryhmään, joista yksi pohti valtion roolin ongelmia uuden kansainväli- sen tiedotusjärjestyksen kannalta, toinen uuden kansainvälisen talo- usjärjestyksen ja uuden kansain- välisen tiedotusjärjestyksen suh- detta ja kolmas etsi selvyyttä kvalitatiivisen ja kvantitatiivi- sen imbalanssin käsitteisiin ja ongelmiin. Valtion roolia pohtivaa työryhmää suosivat erityisesti so- sialististen maiden osanottajat. Tiedotusjärjestyksen suhdetta ta- lousjärjestykseen pohtinut työ- ryhmä tuntui raporttinsa perusteel- la langenneen "tiedotusansaan" ja tarkasteli vain tiedotusjärjestyk- sen erityiskysymyksiä, vaikka eräät lähinnä sosialistisista mais- ta tulleet olivat halunneet koros- ta, että uusi taloudellinen jär- jestyksen uuden tiedotusjärjestyk- sen välttämätön edellytys.

Itse osallistuin imbalanssia käsi- telleeseen kymmenhenkiseen ryhmään, joka pyrki analysoimaan imbalans- sin eri tasoja ja tuli siihen tulok- seen, että kyse on taloudellisen eriarvoisuuden ilmentymistä, jotka ulottuvat viestintään ja kansalli- selta aina globaalille tasolle. Kvantitatiivisen imbalanssin ongel- mia ei pidetty keskeisimpinä, vaan huomio olisi entistä enemmän kiinni- tettävä kansainvälisen viestinnän sisältöihin eli kvalitatiiviseen puoleen.

Yleisesti ottaen seminaarin anti ei ollut suuren suuri, ellei annik- si halua käsittää tämänkaltaisen tapaamisen tarjoamaa keskustelu- mahdollisuutta. Ainoastaan toisen päivän alustukset herättivät eräi- tä kiintoisia näkökulmia tiedotus- järjestyksen ongelmiin, mutta yhä kansainvälisen viestinnän tietee- llinen arviointi tuntuu olevan pin- nallista ja hallinnollis-empiiri-

sesti suuntautunutta. Teoreettinen analyysi on minimissä. Kukaan ei tunnu asettavan kysymystä:

"Mistä tässä kaikessa oikein on kyse?"

Mitä uusi kansainvälinen tiedotusjärjestys on, mikä on sen merkitys tai vaikutus ja mitkä ovat sen edellytykset, ovat kysymyksiä, jotka paljolti jäivät analysoimatta. Vielä suuremmaksi puutteeksi näkisin kuitenkin, että edes nykyisen järjestyksen luonnetta ei kyetä analysoimaan punnituin käsittein.

Heikki Hellman

∴

UKTJ(tal) ja UKTJ(tied) TOYn
JÄSENILLASSA

Uusi kansainvälinen talousjärjestys (UKTJ) ja uusi kansainvälinen tiedotusjärjestys olivat aiheina TOY:n järjestämässä jäsenillassa 21.2.1979 Tampereella. Jäsenillan järjestelyistä vastasi assistentti Leena Paldán ja isäntänä toimi TOY:n puheenjohtaja Jukka Haapasalo. Alustuksia oli pyydetty dosentti Tapio Varikselta ja valt.lis. Jyrki Käköseltä sekä lyhyet puheenvuorot professori Yrjö Littuselta ja toimittaja Matti Karhulta. Paikalla oli vain vajaan kaksikymmentä asiasta kiinnostunutta, mutta ehkä juuri siksi keskustelu virisi sangen vilkkaana illan edetessä. Valitettavasti helsinkiläisten oli lähdettävä kesken keskustelun junalle VR:n omituisten aikataulujen vuoksi.

Ensimmäisenä alusti Suomen Akatemian tutkija Jyrki Käkönen. Hän käsitteli alustuksessaan erittäin laajasti ja perusteellisesti kehitysmaiden tilannetta kysyen mitä tiedotusvälineiden kautta kehitysmaista tiedetään? Käkönen vastasi, että sotia, konflikteja ja katastrofeja. Pelkästään tämänkaltaisten asioiden esittely tiedotusvälineissä vapauttaa meidät Käkösen mukaan tuntemasta syyllisyydentunnetta kehitysmaiden riistosta. Alustaja kysyi edelleen mitä tiedotusvälineiden kautta tiedotetaan kehityssuunnitelmista ja niiden toteuttamisesta? Niistä tiedotetaan Käkösen mukaan hyvin vähän. Tämän jälkeen Käkönen esitteli kehitysmaiden olosuhteista runsaasti tietoa, jota ei tässä ole mahdollista referoida. Kaiken kaikkiaan Jyrki Käkösen mielestä UKTJ on jäänyt tiedotusvälineissä liikaa sivuun.

Tapio Variksen alustuksesta on hänen oma tiivistelmänsä tämän selostuksen jälkeen.

TV 2:n ajankohtaistoimittaja Matti Karhu käsitteli kehitysmaita koskevaa tiedonvälitystä Yleisradion näkökulmasta. Hänen mukaansa kansainvälinen ajatelu ei ole lyönyt itseään Yleisradiossa lävitse. Yleisradiolla ei ole esimerkiksi "tuntosarvia", jotka seuraisivat länsimaissa tehtäviä ohjelmia kehitysmaista saatikka sitten "tuntosarvia" itse kehitysmaissa. Yleisradion ohjelmistossa noudatetaan länsimaisia uutiskriteerejä, jotka eivät juuri suosi ohjelmia kehitysmaista. Karhu muistutti vielä Yleisradion niukoista resursseista, jotka eivät riitä esimerkiksi UKTJ:n seuraamiseen, ja sitä paitsi hänen mukaansa tämänäntyyppiset ohjelmat ovat toi-